

DANUTA KAPINOS

Politechnika Świętokrzyska

Biblioteka Główna

Era wiedzy, era informacji

Masowość wyższej edukacji, ogromna liczba studentów uczelni państwowych i niepaństwowych, dziennych i zaocznych oraz aktywniejsze metody nauczania i uczenia się wymagają bardzo elastycznego podejścia w zarządzaniu biblioteką. Biblioteka zmienia się w Akademickie Centrum Zasobów Informacyjnych. Dążenie do ciągłego rozwoju systemu informacyjno-edukacyjnego jako istotnego elementu dydaktyki, badań naukowych i poznawczych, prac badawczo-rozwojowych, procesów wdrożeniowych i dyfuzyjnych w oparciu o aktualne potrzeby naszych klientów oraz ich oczekiwania, to główne zadania nowoczesnego Akademickiego Centrum Zasobów Informacyjnych.

Słowo **wiedza** jest pojęciem bardzo obszernym i trudnym do zdefiniowania. Nie mniej jednak, przytoczę jedną z definicji zaczerpniętą z Popularnej Encyklopedii Powszechniej;

W szerokim rozumieniu **wiedza** to ogół treści utrwalonych w umyśle ludzkim w wyniku kumulowania doświadczeń oraz uczenia się, obejmuje wszystkie formy świadomości społecznej: naukę, ideologię, religię, magię. W takim ujęciu na **wiedzę** składa się każdy typ myślenia - od wyobrażeń potocznych do twierdzeń naukowych. **Wiedza** może być prawdziwa lub fałszywa, racjonalna lub irracjonalna.

W węższym znaczeniu **wiedza** stanowi osobisty stan poznania człowieka w wyniku oddziaływania na niego obiektywnej rzeczywistości.

Analizując definicję wiedzy, pokuszę się na stwierdzenie, że aby ją osiągnąć musimy mieć do niej dostęp. Dostęp do wiedzy tej praktycznej (użytecznej) opartej na doświadczeniu i tej teoretycznej (naukowej).

Najbardziej rozpowszechnioną wiedzą jest wiedza wolna,¹ w pełni dostępna, na którą składa się wiedza szczegółowa i ogólna, zawarta w podręcznikach, różnego rodzaju publikacjach, przekazywana w trakcie nauczania, podczas konferencji, szkoleń itp. i jest ona dostępna na różnych nośnikach: tych tradycyjnych i elektronicznych.

Zatem wiedza jest towarem, który się sprzedaje i kupuje. Ze względu na rosnące zainteresowanie wiedzą jako towarem, czyli z ekonomicznego punktu widzenia, współczesne poszukiwania badawcze coraz bardziej skupiają się na poziomie naukowego komunikowania oraz udziale informacji naukowej w kształtowaniu, rozwijaniu i rozprowadzaniu wiedzy w społeczeństwie. Istnieje także potrzeba dostarczania informacji popularnej, codziennej, która służy środowiskom lokalnym, organizacjom a także indywidualnym odbiorcom.²

¹ Kotarba W: Dostęp do wiedzy. „Patent” 2003 nr 1 s.12

² Kocójowa M: Nauka o informacji, bibliotece i komunikacji społecznej – dlaczego wspólnie? (Niektóre aspekty terminologiczne). „Przegląd Biblioteczny” 2003 z1/2 s.95

Masowy przekaz informacji, oczywiście poprzez elektroniczne środki audiowizualne, jej wymiana, łatwość poruszania się w niej, wymusza współpracę pomiędzy różnego rodzaju instytucjami, firmami, biznesem, wreszcie pomiędzy pojedynczymi obywatelami, prowadząc do wielkiej integracji. Świat staje się globalną wioską.

Doskonałym i jak dotąd jedynym na tak szeroką skalę pośrednikiem w dostarczaniu wiedzy stały się biblioteki wraz ze swoimi zasobami tradycyjnymi i elektronicznymi – w szerokim rozumieniu tego słowa, ich możliwościami i umiejętnościami pracowników.

Wykorzystując kilkunastoletnie doświadczenie w zarządzaniu biblioteką akademicką, postanowiłam przekształcić tradycyjną Bibliotekę Główną Politechniki Świętokrzyskiej w Akademickie Centrum Zasobów Informacyjnych aby móc lepiej spełnić oczekiwania współczesnego, ciągle jeszcze budującego się społeczeństwa informacyjnego.

Akademickie Centrum Zasobów Informacyjnych (ACZI)

Dążenie do ciągłego rozwoju systemu informacyjno-edukacyjnego jako istotnego elementu systemu dydaktyki, badań naukowych i poznawczych, prac badawczo-rozwojowych, procesów wdrożeniowych i dyfuzyjnych, w oparciu o aktualne potrzeby naszych klientów oraz ich oczekiwania, to główne zadania Nowoczesnego Akademickiego Centrum Zasobów Informacyjnych.

Masowość wyższej edukacji, ogromna liczba studentów uczelni państwowych i niepaństwowych, dziennych i zaocznych oraz aktywniejsze metody nauczania i uczenia się wymagają bardziej elastycznego podejścia w zarządzaniu biblioteką. Konieczna jest tu nowa perspektywa, która uwzględnia punkt widzenia klienta przy organizowaniu biblioteki i jej usług. Jednym ze sposobów na wyprzedzanie potrzeb klienta oraz wymagań rynku, jest ciągle przeglądanie i weryfikowanie procesów zachodzących w bibliotece.

Głównym kierunkiem zmian w nowo powstałym Akademickim Centrum Zasobów Informacyjnych jest **konwergencja usług bibliotecznych z informatycznymi**, przy czym inne media i obszary działalności są również objęte tym działaniem. ACZI zmierza w kierunku stworzenia jednej służby świadczącej usługi informacyjne, koordynowanej przez jeden zespół zarządzający i z całą pewnością grupuje usługi w sposób logiczny i efektywny z punktu widzenia kosztów, unikając w ten sposób dublowania wydatków na rozwój zasobów. Wraz z przechodzeniem od form drukowanych do informacji elektronicznej i odchodzeniem od scentralizowanych systemów komputerowych w kierunku informacji dostarczanej do PC-tów za pomocą sieci, biblioteki i technologia komputerowa coraz bardziej się splatają.

Jako, że celem konwergencji jest realizowanie szerokiego zakresu usług, najważniejszą przyczyną jej wprowadzania są **potrzeby całej społeczności akademickiej regionu świętokrzyskiego i pozostałej społeczności potrzebującej informacji poznawczej i gospodarczej**.

Akademickie Centrum Zasobów Informacyjnych w odniesieniu do klasycznie zorganizowanej biblioteki jest miejscem kompleksowej obsługi klienta poprzez możliwość korzystania w jednym miejscu z informacji dostępnej w Internecie oraz bazach komercyjnych poprzez sieć informatyczną.

Do całości zasobów informacyjnych, pozostających w tradycyjnej formie zorganizowano **wolny dostęp**.

Należy zaznaczyć, że w związku ze zmianą zakresu usług informacyjnych oraz ilością i jakością obsługiwanych użytkowników, priorytetowym zadaniem stało się poszerzenie tematyki i zmiana norm w zakresie **ilości gromadzonych egzemplarzy czy licencji**. Poprawa tego zadania zwykle wynika z balansowania pomiędzy kosztami a możliwościami biblioteki.

Uwarunkowania społeczne powstania ACZI:

- **Jakościowe zmiany w technologii informatycznej.** Informacja na nośnikach elektronicznych może być użytkowana w sposób bardziej elastyczny niż na nośnikach klasycznych.
- **Nowe tendencje w systemie edukacyjnym** na świecie. Punkt ciężkości w systemie edukacyjnym przenosi się z sformalizowanego nauczania na uczenie się i ciągłe doskonalenie umiejętności w warunkach rosnącej konkurencji na rynku.
- Tworzenie się nowej **kategorii klientów** o silnie zindywidualizowanych potrzebach informacyjnych, którzy pogłębiają lub zmieniają swoje kwalifikacje.
- **Zmierzch dotychczasowej formuły biblioteki** jako instytucji przechowującej zbiory. Nowoczesna instytucja udostępniająca informację musi posiadać **umiejętność szybkiego zaspokojenia zróżnicowanych potrzeb** klientów
- **Konieczność pozyskiwania środków pozabudżetowych** na rozwój, głównie na szybko dostarczaną informację o ustalonej proweniencji.
- Powstanie Akademickiego Centrum jest okazją do **kreowania wizerunku środowiska akademickiego regionu świętokrzyskiego** jako podmiotu wokół którego będzie się formowała struktura ciągle jeszcze budującego się społeczeństwa informacyjnego.
- **Funkcja marketingowa** Akademickiego Centrum polegająca na możliwości nowoczesnego kształcenia jest bardzo ważnym atutem w postępującej konkurencji na rynku edukacyjnym zwłaszcza w obliczu zbliżającego się nizu demograficznego.

Niezbędne przedsięwzięcia organizacyjne i merytoryczne w ramach tworzenia Akademickiego Centrum Zasobów Informacyjnych to:

- opracowanie kompleksowej strategii rozwoju biblioteki;³
- opracowanie nowoczesnego systemu monitorowania potrzeb użytkowników informacji;⁴
- wymiana doświadczeń i umiejętność współpracy z innymi bibliotekami akademickimi;
- doświadczenia z zagranicą w zakresie tworzenia tego rodzaju Centrów np. w Anglii;
- prowadzenie badań własnych min. dotyczących efektywności pozyskiwania informacji;
- monitorowanie i poprawianie procesów bibliotecznych w celu uzyskania lepszych wyników.

³ Strategia rozwoju biblioteki znajduje się u dyrektora Biblioteki Głównej PŚk

⁴ tamże

Przy realizacji ww. przedsięwzięć, uwzględniono następujące płaszczyzny działania:

- organizacja i zarządzanie Akademickim Centrum Zasobów Informacyjnych;
- zarządzanie zbiorami;
- modernizacja procesów informacyjnych;
- podnoszenie jakości oraz rozwijanie nowych form usług świadczonych na rzecz użytkowników;
- kształcenie i doskonalenie zawodowe pracowników;
- współpraca z innymi bibliotekami w regionie, kraju i za granicą;
- promowanie Akademickiego Centrum Zasobów Informacyjnych.

Podjęte przedsięwzięcia zaowocowały następującymi rezultatami:

- dostarczanie użytkownikom aktualnych źródeł informacji na podstawie własnych oraz odległych baz danych, w odpowiedni sposób i dogodnie zlokalizowanych;
- gromadzenie i utrzymywanie wysokiej jakości zbiorów, odzwierciedlających potrzeby użytkowników
- stworzenie z Centrum elastycznej organizacji podatnej na zmiany i ukierunkowanej na potrzeby użytkownika, z zastosowaniem metod zarządzania przez jakość;
- dostarczanie wysokiej jakości usług informacyjnych i ciągłe ich różnicowanie oraz urozmaicanie z uwzględnieniem oceny usług przez użytkowników;⁵
- efektywne zarządzanie środkami finansowymi i aktywne poszukiwanie dodatkowych źródeł dochodu;
- kształcenie użytkowników informacji w celu osiągnięcia najlepszych rezultatów w pozyskiwaniu relewantnej informacji;
- synergia w działaniu bibliotek środowiska świętokrzyskiego.

Zdaniem zagranicznych ekspertów, rozwiązaniem najlepszym jest jeden uczelniany moloch biblioteczny, obsługujący w zasadzie wszystkich.

Lecz w Polsce gwałtowne przejście od sieci bibliotek małych do jednej gigantycznej megabiblioteki nie wydaje się na razie ani możliwe ani rozsądne.⁶

A jednak stało się to możliwe. Może nie jest to mega, ale jedna adekwatna do wielkości Uczelni, główna biblioteka bez bibliotek wydziałowych i instytutowych. Likwidacja tych ostatnich była możliwa dzięki sprzyjającej topografii Uczelni (cztery wydziały połączone ze sobą łącznikiem).

Stworzenie nowoczesnego Akademickiego Centrum Zasobów Informacyjnych pociąga za sobą wiele kosztów teraz i w przyszłości. Elektroniczne nośniki informacji wymagają stale unowocześniania sprzętu komputerowego, oprogramowania oraz wysoko wyspecjalizowanej kadry, która sprosta permanentnie rosnącym wymaganiom użytkowników.

Utworzenie i utrzymanie Centrum wymaga wysiłku całego środowiska akademickiego jak również innych instytucji, które będą wspierały to przedsięwzięcie merytorycznie i finansowo.

⁵ Raport z badania potrzeb użytkowników informacji Biblioteki Głównej PŚk. 2000.

⁶ Wojciechowski J: Biblioteczne zaplecze studiów. „Forum Książki” 2003 nr 3 s.8

Bibliografia:

1. Kotarba W: Dostęp do wiedzy. „Patent” 2003 nr 1
2. Kocójowa M: Nauka o informacji, bibliotece i komunikacji społecznej – dlaczego wspólnie? (niektóre aspekty terminologiczne). „Przegląd Biblioteczny 2003 z 1/2
3. Strategia rozwoju Biblioteki Głównej Politechniki Świętokrzyskiej 2000.
4. Raport z badania potrzeb użytkowników informacji Biblioteki Głównej Politechniki Świętokrzyskiej 2000.
5. Wojciechowski J: Biblioteczne zaplecze studiów. „Forum Książki” 2003 nr 3

The era of knowledge the era of information

Mass of higher education, great number of full-time and part-time students of national and private universities, more active methods of teaching and learning requiring very flexible library management. The Library is changing to Academic Center of Information Resources. Aspiration for continuous progress of the educational system as essential part of teaching, research, on the strength of needs of our customers and their expectations – these are the main tasks of modern Academic Center of Information Resources.